

Жывая гісторыя

«...І ДАГНАЦЬ НАС, ЯК ПЕСНЮ, НЯМОЖНА!»

У трэці раз у Мірскім замку прайшоў Міжнародны гістарычны фестываль «Спадчына стагоддзяў». Па сваіх маштабах Мірскі фестываль не мае аналагаў у Беларусі.

Мерапрыемства сабрала ўдзельнікаў з Беларусі, Расіі, Украіны, краін Заходняй Еўропы (Польшчы, Латвіі, Аўстрыі), а таксама Ізраіля і іншых краін. У Мір з'ехаліся найлепшыя глыбы гістарычнай рэканструкцыі, выканаўцы сярэднявечнай і фолк-музыкі, майстры старадаўніх рамстваў, шоу-групы — усяго каля 800 чалавек.

Гэта была не простая імітацыя рыцарскага турніру, расказваюць удзельнікі, а самая сапраўдная рэканструкцыя. Адраджалася ўсё дасканалы да самых дробязяў: ад адзення і зброі да гербаў і імёнаў. Месца ў гэтай сярэднявечковай іерархіі знайшлася не толькі грозным рыцарам і чароўным дамам, але і простым сялянам, якія дапамагалі воінам (праўда, у бітвах не ўдзельнічалі).

Побач з рыцаршчам — сапраўдны сярэднявечковы кірмаш. Блазаны адпускаюць жарты на пацеху публіцы, «манахі» тут жа прадаюць індульгенцыі, а самыя сапраўдныя кавалі, не адыходзячы ад горна, рамантуюць узброеныя рыцараў, а ў пералічку куюць для гэтых сувеніры.

Галоўная ідэя фестывалю — максімальна дакладна ўзнавіць карціну сярэднявечнага рыцарскага турніру і жыцця паловага лагера. Гасці ўбачылі рэканструкцыю баёў і побыту XIV — XV стагоддзяў. У праграме былі кірмаш рамстваў,

сярэднявечная гульні і танцы, музычныя канцэрты, пешы і конныя турніры, стральба лучнікаў, масавыя баі. Фестываль сумасціў рэканструкцыю матэрыяльнай культуры рыцарскіх турніраў і поўнакантактнага баі па правлах, якія існавалі ў XIV — XV стст. У адрозненне ад пастановачных, такіх паяўкі адрозніваюцца дынамізмам, захоплваюць глядачоў сваім азартам і непрадказальнасцю. Праграма завяршылася вогненным шоу і салютам. Лега для ўдзельнікаў рэканструктарскіх клубаў — самы гарачы сезон. Наступны буйны фестываль адбудзецца на Міншчыне — у гонар перамогі ў Грунвальдскай бітве.

Антон ЗАПОЛЬСКИ.

Фота БЕЛТА

ВІЦЕБСК СВЯТКАВАЎ У НЯБЁСАХ, НА ЗЯМЛІ І ВАДЗЕ

Аж тры дні ў сталіцы «Славянскага базару» святкавалі Дзень горада. Сёлета старажытнаму і вечно маладому Віцебску споўнілася 1039 гадоў. І няхай дата не круглая, але ж арганізатары святкавання размахам і мноствам падзей прыемна здзівілі нават старажыльнага горада, якія многае ўбачылі на сваім жыцці.

У Летнім амфітэатры адбыўся святочны канцэрт, а на галоўнай плошчы горада адбылася святочная дыскатка «З днём нараджэння, любімы горад!»

Субота, напэўна, стала самым насычаным падзеямі святочным днём. Таксама на плошчы Перамогі адбылася 5-я юбілейная выстава «Аўтарэтра-2013». І гараджане, і гасці ўбачылі аўта, на якіх ездзілі Сталін, Жукаў, іншыя вядомыя персаны, а таксама рарэзныя кабарылет, пажарную машыну і іншыя аўта. Упершыню сярод экспанатаў на колах былі прадстаўлены дзіцячыя машыны, якія былі выраблены дзясяткі гадоў таму.

На рацэ Заходняя Дзвіна адбылося шыкоўнае воднае свята. Яно адкрылася групавым заплявам маратоўнаў. Гледзчы з інтэрэсам назіраў за тым, як сваё майстэрства дэманстравалі вядомыя і не вядомыя мастакі. Па вадзе прайшлі розныя спартыўныя судны, а таксама

Фота БЕЛТА

гарадскія цеплаходы — «Віцебск» і «Паўночная сталіца». І сёння ўжо не верыцца, што яшчэ некалькі гадоў таму гэтым пасажырскім суднам, якіх тады яшчэ і не было ў горадзе фестывалю, было б немагчыма прайсці па хваллях адной з галоўных рэк краіны. Разычыма Заходняй Дзвіны старанна пачыцілі, пашырылі, і цяпер у цёплы час года можна атрымаць асалоду ад воднага падарожжа на борце белага цеплахода.

Як заўсёды, затаішы дыханне, народ назіраў за тым, як сваё прафесійнае майстэрства дэманстравалі падарылі любімым гораду і водны феерверк, струмені якога падаліся з пажарных цыстэрнаў. Безумоўна, іх праца была годна

аддзячана самымі бурнымі апладысментамі.

«Парад нявест» таксама стаў добрай традыцыяй, які і «Віцебскі вернісаж», на якім былі прадстаўлены творы народных майстроў, мастакоў, навучэнцаў...

Нямала гараджан сталі гасцамі на свяце кнігі «Літаратура роднага краю», падчас правядзення якога працавала кніжная выстава, дзе можна было пазнаёміцца з п'сьменнікамі, паэтамі. Была арганізавана і выстава віцебскіх друкаваных выданняў і электронных сродкаў масавай інфармацыі.

І ў нарэшце ў горадзе было весела. На плошчы Перамогі арганізавалі канцэртна-забавальную праграму, спартыўны гульні.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

СТАРЭЙШЫ БЕЛАРУСКІ ТРАМВАЙ АДНОЎЛЕННЫ!

У Віцебску ў гонар 115-гадовага юбілею беларускага электрычнага транспарту зрабілі дакладную копію першага трамвая, які бегу па вуліцах горада. На жаль, у нашы дні гэты трамвай не зможа рухацца па рэйках, бо змянілася шырыня калей.

Трамвай можна ўбачыць на пастамеце каля Віцебскага трамвайна-тралейбуснага ўпраўлення.

— Роўна 115 гадоў таму ў правінцыйным Віцебску пасля Кіева, Ніжняга Ноўгарада, Днепрапятроўска з'явілася «электрычная дарога», па якой паехал «электрычная павозка», — сказаў падчас цырымоніі прэзентацыі адноўленага трамвая Васіль ПАУЛЮЧКОУ, начальнік унітарнага камунальнага транспартнага прадпрыемства «Віцебскае трамвайна-тралейбуснае ўпраўленне». — Да нашых дзён захавалася будынак электрастанцыі, які знаходзіцца непаладалёку ад Летняга амфітэатра. Гэтая станцыя давала не толькі ток для руху трамвая, а паралельна на вуліцах Віцебска з'явілася электрычнае асветленне.

Падчас святкавання юбілею беларускага электрычнага транспарту каля ўстаноўленай на манумент дакладнай копіі трамвая адбылося тэатральнае прадстаўленне. Відавочны падзеі дзякуючы акцёрам трапілі ў мінулае і ўбачылі, як першыя пасажыры са страхам навізна, але з вялікім інтарсам «учынілі» першы рэйс на трамваі.

А сцены трамвая — драўляныя!

Усе ахвотныя пасля таго, як старшын Віцебскага гарвыканка Віктар НІКАЛАЙКІН званкам даў дазвол для «руху» трамвая, змаглі пабываць унутры яго.

Адразу здзівіла, што трамвай унутры і звонку драўляны. Вельмі цікава было, знаходзячыся ў салоне, прычытаць аб'ёмны дазваляючы часоў. У прыватнасці, можна ўбачыць табліцы з надпісам «Такса за рэчы, пашкоджаныя пасажырамі ў вагонах трамвая, зацверджана гарадской управай». Дык вось, за палітае

вялікае шкло можна было заплаціць 2 рублі 15 капеек — даволі вялікую суму. Для параўнання: рабочы за 16-гадзінны працоўны дзень атрымліваў да 60 капеек.

А на іншай копіі арыгінальнай таблічкі — «Абавязковыя пастанаўленні» (ад 1892 года) сярод іншага напісана, што пасажырскі рух павінен ажыццяўляцца з хуткасцю не больш за 14 верст у гадзіну. Побач надпіс пра час курсіравання трамвая. Аказваецца, ён мяняўся ў залежнасці ад пары года.

З архіўных матэрыялаў

У Віцебску дзейнічае на самрэч унікальны музей віцебскага трамвая, які стварылі ў 1966 годзе. У залах знаходзіцца больш за 2 тысячы экспанатаў. Сярод іншых можна ўбачыць дагавор з бельгійскім акцыянерным таварыствам, матэрыялы аб пуску ў Віцебску першага трамвая. Есць макеты вагонаў розных часоў...

Пабываўшы ў музеі, можна даведацца, што ў канцы 1890-х гадоў Віцебск уяўляў сабой невялікі губернска горад з насельніцтвам усяго каля 70 тысяч чалавек, з дробнай, слабаразвітай прамысловасцю, з вузкімі, крывымі вулачкамі, дзе-нідзе замощанымі каменем. Горад асвятляўся з дапамогай газавых ліхтары. Транспарт горада быў прадстаўлены коннымі ламавымі і легкавымі коннымі фурманкамі.

Упершыню пытанне аб будаўніцтва трамвая ў горадзе Віцебску паўстаўла ў 1895 годзе. 3 ліпеня па лістапад названа года Віцебская гарадская управа прыняла рэй заявы на будаўніцтва электрычнай жалезнай дарогі ў горадзе ад трох прэтэндэнтаў.

Па выніках галасавання гарадская дума паставіла даць канцэсію на ўстаноўку і эксплуатацыю трамвая ў Віцебску тэрмінам на 40 гадоў Фернану Гільёну, які быў прадстаўніком бельгійскага акцыянернага таварыства ў Бруселі. Дагавор аб гэтым пагадненні быў падпісаны 4 лютага 1896 года. Згодна з ім, Гільён абавяз-

ваўся пабудавач электрычную чыгунку з усіма да яе прыладамі і рухомымі сродкамі.

Адзін з «параграфу» дагавора ад 4 лютага 1896-га прадугледжваў: «Гільён мае права

прычэпных летніх вагонаў за межамі адкрыцця. Маторны вагон меў 32 месцы — 20 сядзячых і 12 стаячых.

18 чэрвеня 1898 года ўрачыста, пад гукі «трамвайнага

тоўня», а часам і пацешня. Вось некаторыя з іх:

«2 студзеня 1905 года, калі сеў у вагон, спытаў спадара кандуктара, калі пойдзе вагон? Ён знадта недалікатна адказаў: «Калі прыйдзе, тады і сядзе». Арыст К.П. Арлоў»

«19 студзеня 1905 года. Больш за тыдзень, як я заявіў, што дзверы ў вагоне № 105 не значыцца. Дзверы не паставілі і дагэтуль. Гэта выклікае зубны боль. Надворны саветнік Глутыев».

«12 кастрычніка 1907 года. Прашу запатрабаваць ад кандуктара № 51, па якім правае спяганне з мяне 5 капеек за квіток, калі я знаходжуся ў форме, але без фартуха? Гімназістка Марыінскай гімназіі Яхіна».

«Увогуле не разумею, чаму кандуктары зачыняюць дзверы вагонаў, калі на вуліцы так цёпла. Бо ў вагонах немагчыма сядзець».

Пры падрыхтоўцы гэтага артыкула выкарыстаны матэрыялы музея, які наведвае шмат прыеждзых. Нядаўна тут пабывалі людзі аж з Вялікабрытаніі, палова з якіх працуюць у сферы перавозак пасажыраў, а астатнія, можна сказаць, «фанаты» трамвайнага руху...

Шыра кажуць, шкада, што адноўлены першы беларускі трамвай так і не будзе ездзіць па вуліцах старажытнага горада. А можа, узяць дзі зрабіць яшчэ адну копію? І няхай, ўлічваючы зменненую шырыню паміж коламі, яна будзе не зусім дакладнай, было б здорава праехацца па вулачках старажытнага Віцебска менавіта на «тым самым трамваі»!

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Былі выпушчаныя чатыры участкі трамвайных ліній. І пачыналі вулачкі горада былі вузкімі, пачыналі адзіночкі з раз'ездамі. І толькі на плошчах і шырокіх участках дарогі — дваіны. Агульна працягласць трамвайных ліній складала больш за 6 кіламетраў...

Электрычная энергія для трамвая вырацоўвалася на цэнтральнай станцыі, якая была пабудавана на Задуноўскай вуліцы паблізу Мікалаеўскай Саборнай плошчы (цяпер гэта дом № 13 па праспекце Фрунз).

Для размяшчэння рухомага складу і майстэрняў на рамонах вагонаў на Задуноўскай вуліцы было пабудавана дзю ўмяшчальнасцю 42 вагоны. У парку налічвалася 18 маторных і 15

маршу», напісана спецыяльна за нагоды адкрыцця трамвайнага руху ў Віцебску, па вулачках горада ўпершыню пайшлі трамваі. Для невялікага губернскага горада пуск трамвая стаў найбуйнейшай падзеяй. Пуск трамвая з'явіўся знамянальным для горада яшчэ і таму, што разам з прагрэсіўным транспартам у горад прыйшло святло. Магутнасць пабудаванай для трамвая электрастанцыі хапала і на забеспячэнне электраэнергіяй некаторых гарадскіх устаноў і найбольш забеспячэных прыватных асоб. На вуліцах горада газавыя ліхтары папаступова сталі замяняць электрычнымі лампачкамі.

І тады пасажыры скардзіліся

У музеі могуць раскажаць многае і пра скаргі даравольцаў часоў. Скаргі заносіліся ў спецыяльныя кнігі, якія былі ў кожным трамваі. І дыржцы павінна была разгледзець кожную скаргу і з указаннем прынята мер прадзіць для справяднасці ў гарадскую ўправу.

Скаргі пасажыраў былі розныя: і справядлівыя, і безгрун-

тоўныя, а часам і пацешня. Вось некаторыя з іх:

«2 студзеня 1905 года, калі сеў у вагон, спытаў спадара кандуктара, калі пойдзе вагон? Ён знадта недалікатна адказаў: «Калі прыйдзе, тады і сядзе». Арыст К.П. Арлоў»

«19 студзеня 1905 года. Больш за тыдзень, як я заявіў, што дзверы ў вагоне № 105 не значыцца. Дзверы не паставілі і дагэтуль. Гэта выклікае зубны боль. Надворны саветнік Глутыев».

«12 кастрычніка 1907 года. Прашу запатрабаваць ад кандуктара № 51, па якім правае спяганне з мяне 5 капеек за квіток, калі я знаходжуся ў форме, але без фартуха? Гімназістка Марыінскай гімназіі Яхіна».

«Увогуле не разумею, чаму кандуктары зачыняюць дзверы вагонаў, калі на вуліцы так цёпла. Бо ў вагонах немагчыма сядзець».

Пры падрыхтоўцы гэтага артыкула выкарыстаны матэрыялы музея, які наведвае шмат прыеждзых. Нядаўна тут пабывалі людзі аж з Вялікабрытаніі, палова з якіх працуюць у сферы перавозак пасажыраў, а астатнія, можна сказаць, «фанаты» трамвайнага руху...

Шыра кажуць, шкада, што адноўлены першы беларускі трамвай так і не будзе ездзіць па вуліцах старажытнага горада. А можа, узяць дзі зрабіць яшчэ адну копію? І няхай, ўлічваючы зменненую шырыню паміж коламі, яна будзе не зусім дакладнай, было б здорава праехацца па вулачках старажытнага Віцебска менавіта на «тым самым трамваі»!

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Тыя словы жыць не знойдзены — Яны падоюць светлымі знічкамі, Каб апец дзень тваіх народзінаў, Перадаць, што табе мы зычылі. Знічкі ў высі — як лёсы людскія. Колькі песень пра іх мы спявалі! Я гляджу у нябёсы начныя. Бачу: ззяе сусор'е НАТАЛІ!

Юўген ПАЦЕЛІЦКІ і ўсе звязтоўцы

віншуюць намесніка галоўнага рэдактара

Наталію Уладзіміраўну КАРПЕНКУ з юбілеем.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэчна віншuem з Днём Незалежнасці люблага тату Уладзіміра Іванавіча КУЗЬМЕНКУ з Віцебска.

Жадаем быць вясёлым, не хварэць, з-за дробязяў не хвалявацца.

Душой ніколі не старэць з пашанам, сыны Андрэй і Дзяніс.

Наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў чацвер, 4 ліпеня.

Сардэ